

SPIS TREŚCI

WSTĘP

5

Rozdział pierwszy: U PODSTAW PSYCHIKI NARODOWEJ

BENJAMIN FRANKLIN (1706—1790)

11

1. Dokonania narodu a jego literatura. Franklin synem ery Oświecenia.
2. Życie i działalność Franklina.
3. Franklin jako moralista.
4. „Autobiografia”. Franklin jako typ Amerykanina.

Rozdział drugi: ŁĄCZNIK Z MACIERZĄ

WASHINGTON IRVING (1783—1859)

21

1. Życie i działalność aż do „Księgi szkiców”.
 2. Okres europejski: dzieła historyczne.
 3. Powrót do Ameryki i wyprawa na Zachód.
 4. Dzieła starości.
- Charakterystyka ogólna.

Rozdział trzeci: ODYSEJA PIONIERSTWA

JAMES FENIMORE COOPER (1789—1851)

30

1. Światowa popularność Coopera. Cooper i amerykański duch kresowy.
2. Życie i wcześniejsze dzieła.
3. „Opowieść o Skórzanej Pończosze”.
4. Znaczenie literackie i historyczne tego dzieła.
5. Późniejsza twórczość Coopera.

Rozdział czwarty: HEROIZM NA MORZACH

HERMAN MELVILLE (1819—1891)

44

1. Życie i pierwsze dzieła (*Typee*, *Omoo*, *Mardi*).
2. *Moby Dick*.
3. Dzieła późniejsze. Zapomnienie za życia i sława pośmiertna.

Rozdział piąty: GENIUSZ NIESAMOWITOŚCI

EDGAR ALLAN POE (1809—1849)

53

1. Życie i śmierć pisarza.
2. Nowele Poego — przegląd treści.
3. Nowele (ciąg dalszy przeglądu i charakterystyka), utwory powieściowe.
4. Poe jako poeta.
5. Poe jako krytyk i teoretyk literatury.

Rozdział szósty: EPIK PURYTANIZMU

NATHANIEL HAWTHORNE (1804—1864)

77

1. Życie autora.
2. Hawthorne jako nowelista.
3. „Szkarłatna litera”.
4. „Dom o siedmiu kalenicach”.
5. „Romans w Szczęsnej Dolinie”.
6. „Marmurowy Faun”.

Rozdział siódmy: PIEŚNIARZ AMERYKI SIELSKIEJ

JOHN GREENLEAF WHITTIER (1807—1892)

104

1. Początki poezji amerykańskiej: Ph. Freneau, W. C. Bryant. Życie Whittiera: jego twórczość liryczna. 2. Poezje opowiadające Whittiera. 3. Jego liryka refleksyjna i wiersze religijne.

Rozdział ósmy: MYŚL TRANSCENDENTALNA NOWEJ ANGLII

RALPH WALDO EMERSON (1803—1882); HENRY DAVID THOREAU (1817—1862)

123

1. Ruch transcendentalny i jego ideologia. 2. R. W. Emerson: zarys życia. 3. „Natura” i odczyty programowe. 4. *Essays*. 5. Charakterystyka myśli Emersonowskiej i jej znaczenie historyczne. 6. „Przedstawiciele ludzkości” i „Oblicze Anglii”. 7. Emerson jako poeta. 8. H. D. Thoreau: życie i twórczość. 9. Walden jako zwierciadło jego myśli.

Rozdział dziewiąty: WIESZCZ WSZECHŻYCIA I WSZECHBRATERSTWA

WALT WHITMAN (1819—1892)

155

1. Koleje życiowe. 2. Cechy stylistyczne liryki Whitmana. 3. Panteistyczny idealizm Whitmana i jego stosunek do transcendentalizmu Emersona. 4. Whitman jako poeta cielesności; płęć, przyjaźń i demokracja w jego poezji. 5. Urbanizm poezji Whitmana; aktualność, patriotyzm, idea ewolucji w jego utworach. 6. Przemiany rozwojowe: wpływ przeżyć wojennych, współczucie z cierpieniem, wiara w nieśmiertelność duszy. 7. Historia światowej sławy Whitmana.

Rozdział dziesiąty: SAMOTNA POETKA

EMILY DICKINSON (1830—1886)

191

1. Życie i zewnętrzne cechy twórczości. 2. Zagadnienia metafizyczne w jej liryce. 3. Motyw śmierci jako refren jej poezji. 4. Natura w jej wierszach. 5. Znaczenie poetki w dziejach literatury.

Rozdział jedenasty: POEZJA KULTURY LITERACKIEJ

HENRY WADSWORTH LONGFELLOW (1807—1882); JAMES RUSSELL LOWELL (1819—1891); OLIVER WENDELL HOLMES (1809—1894); SIDNEY LANIER (1842—1881)

208

1. „Bramini harwardzcy”. 2. H. W. Longfellow: młodość i „Wanderjahre”. 3. Lata profesorskie: „Ewangelina”. 4. Dramaty historiozoficzne. 5. *Hiawatha*. 6. „Standish w zalotach” i „Opowieści z gospody przy gościńcu”. 7. Drobne wiersze i poematy dramatyczne lat późniejszych. 8. Longfellow jako tłumacz; wtórność jego natchnień. 9. J. R. Lowell: życie i działalność publiczna. 10. Większe utwory poetyckie Lowella. 11. Jego wiersze drobne i okolicznościowe. 12. O. W. Holmes, życie i kariera. 13. Jego twórczość essayistyczna i powieściopisarska. 14. Holmes jako poeta. 15. Kultura literacka Południa; jego poeci H. Timrod i S. Lanier. Życie i działalność Laniera. 16. Cenniejsze jego utwory poetyckie.

Rozdział dwunasty: POŁUDNIE I ŻYWIÓŁ MURZYŃSKI W LITERATURZE

HARRIET BEECHER STOWE (1811—1896); JOEL CHANDLER HARRIS (1848—1908)
I PISARZE-MURZYNI

284

1. Ślawa „Chaty Wujka Toma”. 2. Życie pani Beecher Stowe. 3. „Chata Wujka Toma”. 4. *Dred*. 5. Opowieści pani Stowe z dawnego życia prowincjonalnego Nowej Anglii. 6. Murzyn w pieśni i powieści drugiej połowy wieku XIX. J. Ch. Harris. 7. Murzyn jako żywiół twórczy w sztuce: muzyka, taniec, pieśń; nowsi poeci i literaci Murzyni: P. L. Dunbar, J. W. Johnson, Cl. McKay, Countée Cullen. 8. Nowoczesne życie murzyńskie w twórczości powieściowej białych: C. Van Vechten, Du Bose Heyward. Murzyn w dramacie amerykańskim.

Rozdział trzynasty: ODKRYCIE ZACHODU I ROZKWIT NOWELI

BRET HARTE (1836—1902) I JEGO NASTĘPCY

309

1. Bret Harte, literacki odkrywca Kalifornii: jego życie. 2. Elementy tematyczne i ideowe jego sztuki nowelistycznej. 3. Cenniejsze jego nowele. 4. Hiszpanie i Chińczycy kalifornijscy w jego twórczości. 5. Jack London. 6. O. Henry (W. S. Porter). Zenit i zmierzch noweli jako rodzaju literackiego w Ameryce.

Rozdział czternasty: OD KRESOWEGO HUMORU
DO FILOZOFICZNEGO TRAGIZMU

MARK TWAIN (1835—1910)

326

1. Humor amerykański a „duch kresowy”. 2. Życie Marka Twaina. 3. Początki jego twórczości aż do „Wieku pozłacanego”. 4. *Tom Sawyer* i *Huckleberry Finn*. 5. „Księżę i żebrak”, „Życie na Missisipi”. 6. „Jankesi na dworze króla Artura”, „Wspomnienia osobiste o Joannie d'Arc”. Zwrot ku pesymizmowi. 7. Pesymistyczny testament literacki wielkiego humorysty.

Rozdział piętnasty: AMERYKANIN EUROPEJCZYKIEM

HENRY JAMES (1843—1916)

351

1. Tradycje rodzinne i emigracja do Europy. 2. Początki twórczości. 3. Dojrzewanie talentu. „Portret damy”. 4. Intermezzo: utwory lżejszego kalibru. 5. Nowele, opowieści satyryczne i inne dywersje. 6. Trzy wielkie powieści: „Skrzydła gołąbki”, „Posłowie”, „Złota czasa”. 7. Powrót do ojczyzny w życiu i w twórczości. Pisma autobiograficzne i krytyczne. Zgon w Anglii w czasie wojny. 8. Tragizm psychiki autora i tragizm jego twórczości.

Rozdział szesnasty: MENTOR LITERATURY

WILLIAM DEAN HOWELLS (1837—1920) I POWIEŚĆ REALISTYCZNA JEGO CZASÓW 376

1. Howells jako „instytucja narodowa”. Jego młodość i lata europejskie. 2. Powieści okresu bostońskiego. 3. Okres nowojorski: zwrot ku myśleniu spo-

łecznemu. 4. Patriarchat literacko-krytyczny Howellsa; pisma autobiograficzne i powieści wieku podeszłego. 5. „Ugrzeczniony realizm”, bunt młodych przeciwko jego dyktaturze literackiej; ostateczny bilans jego działalności. 6. Edith Wharton: jej trzy arcydzieła powieściowe. 7. Powieści z życia europejskiego; sympatie francuskie. 8. Mistrzowskie opowieści z życia wiejskiego Nowej Anglii. 9. Znakomite dzieła ostatnich lat pani Wharton; jej nowele; porównanie z Jamesem. 10. Wybitniejsi powieściopisarze-regionaliści ery Howellsa; powieściopisarstwo historyczne. 11. Dalszy rozwój umiarkowanego realizmu: W. Churchill, R. Herrick, H. B. Fuller, N. B. Tarkington. 12. Humorysta ery howellsowskiej, F. R. Stockton.

Rozdział siedemnasty: OD NATURALIZMU DO NEOROMANTYZMU

POWIEŚCIOPISARZE XX WIEKU

413

1. Zwrot do naturalizmu i pesymizmu w powieściopisarstwie: E. W. Howe, H. Frederic, J. Kirkland, H. Garland. 2. Naturalizm epicki: Frank Norris; naturalizm sensacyjno-tendencyjny: Upton Sinclair. 3. Inne fazy naturalizmu: E. Poole, St. Crane. Powieści polityczno-socjalne, H. Adams, J. Hay, W. A. White, D. G. Phillips. 4. Naturalizm w zenicie: Theodore Dreiser. Wczesniejsze jego powieści. 5. „Tragedia amerykańska”, nowele, pisma autobiograficzne i essayistyczne; charakterystyka pisarza. 6. Satyra społeczna: Sinclair Lewis. Powieści młodociane. 7. „Główna ulica”. *Babbitt*. 8. *Arrow-smith*. *Elmer Gantry*. 9. *Dodsworth* i dzieła późniejsze. 10. Mistycyzm psychologiczny: Sherwood Anderson — *Winesburg, Ohio*. 11. Późniejsza twórczość autora. 12. Nawrót do romantyzmu: J. B. Cabell — *Jurgen*, „Figury z gliny”. 13. Inne powieści cyklu z krainy „Poictesme”. Stanowisko literackie autora. 14. Romantyk-kolorysta: J. Hergesheimer. 15. Inni przedstawiciele ucieczki od życia w nowszym powieściopisarstwie: Floyd Dell, Robert Nathan, Don Byrne, Waldo Frank. 16. Realizm uczuć ludzkich: Willa Cather. Jej powieści o pionierach i emigrantach. 17. Drugi okres jej twórczości, pogłębienie refleksji przez wrażenia okresu wojennego. 18. Willa Cather u szczytu swych dokonań. Ocena ogólna. 19. Inne znakomite powieściopisarki naszej doby, Zona Gale. 20. Ellen Glasgow, Dorothy Canfield-Fisher, Edna Ferber. 21. Świat Indian: Mary Austin. Nawrót ku wielkiemu stylowi powieściopisarstwa historycznego: Margaret Mitchell. 22. Młodzi pisarze awangardowi po pierwszej wojnie światowej: Robert McAlmon, Gertruda Beasley, Ben Hecht, F. S. Fitzgerald, W. C. Williams. 23. Nowe eksperymenty stylistyczne: Ernest Hemingway, John Dos Passos, W. Faulkner, C. Morley. 24. Epickie cykle powieściowe: Glenway Westcott, Louis Bromfield. Neonaturalizm i neoregionalizm: pani E. Roberts, Ruth Suckow, Fannie Hurst. 25. Profesor-humorysta: John Erskine. Twórca nowego typu fabuły powieściowej: Thornton Wilder. 26. Elementy obcoplemienne wśród nowszych powieściopisarzy amerykańskich: Żydzi z Europy — Abraham Cahan, M. E. Ravage, L. Lewisohn; Duńczyk — Jacob Riis; Holender — Edward Bok; Jugosłowianin — Louis Adamic. 27. Norweg — Ole Rölwaag i jego epopeja emigrancka.

Rozdział osiemnasty: ODRODZENIE POEZJI W NASZYM STULECIU

OD BRET HARTE'A DO T. S. ELIOTA

519

1. Pierwsze symptomy renesansu poezji w „wieku połączanym”: ballady z życia kresowego (Bret Harte, John Hay) i regionalista Zachodu J. Miller; epigramatysta St. Crane; prometeizm i krytyka socjalna: W. V. Moody, E. Markham; pieśni waganckie: R. Hovey i W. Bliss Carman. Powrót poezji Poego i Whitmana do Ameryki przez Francję. Nowe czasopisma literackie i wielki wybuch talentów poetyckich około 1912 roku. 2. Edwin Arlington Robinson. 3. Robert Frost. 4. Carl Sandburg. 5. Edgar Lee Masters. 6. Vachel Lindsay. 7. „Imażysta”, Ezra Pound, Amy Lowell, Hilda Doolittle, John Gould Fletcher. 8. Znakomitsze poetki ostatniej doby: Lizette Woodworth Reese, Edna St. Vincent Millay, Sara Teasdale, Elinor Wylie, Marianna Moore. 9. „Vers-libryści”: A. Kreymborg, Maxwell Bodenheim, E. E. Cummings, J. Oppenheim, Wallace Stevens, Conrad Aiken. 10. „Poeci rozczarowania”: Arturo Giovannitti, Robinson Jeffers, Thomas Stearns Eliot; początki jego twórczości. 11. Jego „Ziemia jałowa”. 12. Późniejsze poezje i dzieła dramatyczne. Przewrót religijny w życiu duchowym poety. Jego publicystyka krytyczna.

Rozdział dziewiętnasty: DRAMAT AMERYKAŃSKI

EUGENE O'NEILL (1888—[1953])

557

1. Późne początki teatru i literatury dramatycznej w Ameryce. Okresy klasycyzmu, romantyzmu i realizmu. Upadek teatru w epoce uprzemysłowienia. 2. Nowy ruch teatralny w XX stuleciu: „małe teatry” literackie. Uniwersytety a sztuka teatralna. Autorzy dramatyczni późniejszego XIX i początków XX wieku. 3. Eugene O'Neill: okres jednoaktówek. 4. „Poza widnokregiem”, *Anna Christie*. 5. „Cesarz Jones”, „Wszystkie Boże dzieci mają skrzydła”, „Włochata małpa”, „Odmienny”. 6. „Żądza w cieniu drzew”, „Wielki bóg Brown”. 7. „Źródło”, „Marek Milioner”, „Łazarz śmiał się”, „Dziwne interludium”, „Dynamomaszyna”, „Elektrze do twarzy w żalobie”.

Rozdział dwudziesty: KRYTYCY KULTURY AMERYKAŃSKIEJ

HENRY ADAMS (1838—1918) I INNI

583

1. Pierwsi krytycy „wieku połączanego”: Wendell Phillips, E. L. Godkin, G. W. Curtis, J. R. Lowell. 2. Dynastia Adamsów. Charles Francis I i II. Henry Adams: życie i działalność aż do ostatecznej rezygnacji z kariery w służbie publicznej. 3. Rozmyślenia historiozoficzne. Brooks Adams i jego wpływ na Henryka. 4. „Mont Saint-Michel i Chartres”. 5. „Edukacja Henryka Adamsa”. 6. Rzecznicy optymizmu: John Fiske i jego teistyczny ewolucjonizm. William James i jego pragmatyzm. 7. Dalszy rozwój pragmatyzmu: John Dewey i jego „instrumentalizm”. Reakcja przeciw ostatecznościom tej filozofii: Randolph Bourne. Idealizm pod szatą „naturalizmu”: George Santayana. 8. Henry Louis Mencken i jego krytyka kultury amerykańskiej. 9. Proza naukowa w Ameryce: wielcy dziejopisarze i mówcy. 10. Amerykańska krytyka literacka od czasów Emersona i Poego. „Humanizm”.

„centrum” i „lewica” impresjonistyczna wśród krytyków naszej doby. 11. Kierunek socjologiczny. Monumentalne dzieła Beardów i Parringtona. Wpływy kulturalne Europy: estetycyzm Crocego, psychoanaliza Freuda. Perspektywy wpływów na Europę.

UZUPEŁNIENIE do rozdz. XVII: „Od naturalizmu do neoromantyzmu” i do rozdz. XIX: „Dramat amerykański” — 1925—1955 — *opracował prof. dr Stanisław Helsztyński* 616

Powieściopisarze: Dalsza faza twórczości Ernesta Hemingwaya, Johna Dos Passos, Williama Faulknera; pisarze dwudziestolecia międzywojennego: John Steinbeck, Thomas Wolfe, Erskine Caldwell. „Trzy życiorysy” i „Autobiografia Alicji B. Toklass” pióra Gertrudy Stein; debiut powieściowy Williama Saroyana z roku 1934; jego próby w dziedzinie dramatu. Powieści historyczne Howarda Fasta.

Dramaturdzy: Maxwell Anderson. „Nasze miasto” Thorntona Wildera. Kariera scenopisarska Clifforda Odetsa, sztuka jego „Czekając na Lefty’ego”. Irwin Shaw. „Szkłana menażeria” i „Tramwaj zwany pożądaniem” Tennessee Williamsa. Dramat społeczny Arthura Millera.

BIBLIOGRAFIA 643

INDEKS 645

